

dra skadeståndsansvaret. Förutom i sådana fall när jämkning är motiverad av hänsyn till skadevällarens återanpassning i samhället, bör jämkning kunna ske när själva skadan inte har orsakats med avsikt, om skadeståndet med hänsyn till omständigheterna i övrigt ter sig oskäligt betungande. Jämkning är också tänkbar när den skada som vållas genom ett uppsåtligt brott vida överstiger vad skadevällaren kunnat räkna med.

Jämkningsregelns tillämpning är inte begränsad till det område som regleras av skadeståndslagen. Av 1 kap. 1 § följer att den kan tillämpas också inom området för skadeståndsrättslig speciallagstiftning. Detta gäller dock bara i den mån annat inte särskilt föreskrivits i denna lagstiftning. Som jag har sagt i avsnittet 7.6 får jämkningsregeln inte heller tillämpas så att man kommer i konflikt med grunderna för sådan speciallagstiftning. I allmänhet torde det inte finnas utrymme för en tillämpning av jämkningsregeln på områden där skärpt skadeståndsansvar utöver vållande gäller. Undantagsvis kan det emellertid finnas skäl att tillämpa jämkningsregeln även i dessa fall. Sålunda är jämkning redan nu möjlig enligt 39 § vägtransportlagen. Jag återkommer till denna paragraf i det följande. Liknande behov att i undantagsfall jämka oskäligt betungande skadestånd kan göra sig gällande också på andra transporträttsliga områden.

Jämkningsregeln blir vidare enligt 1 kap. 1 § tillämplig i kontraktsförhållanden, om inte annat föranleds av avtalet eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden. I praktiken torde jämkningsregeln i vidsträckt omfattning sättas ur spel på grund av uttryckliga eller underförstådda avtalsvillkor eller kontraktsrättsliga regler. Framför allt gäller detta beträffande skadestånd på grund av brott mot en s. k. huvudförpliktelse i kontraktet, dvs. när en av kontrahenterna har eftersatt den skyldighet som avtalet i första hand går ut på. Större utrymme för en tillämpning av jämkningsregeln finns det vid bristande uppfyllelse av en s. k. biförpliktelse, särskilt i situationer som är nära nog att bedöma som utomobligatoriska skadefall. Hithörande frågor har behandlats av kommittén i betänkandet Skadestånd III (s. 52 f). Till de uttalanden som kommittén där har gjort kan jag i allt väsentligt ansluta mig.

Vissa lagar innehåller skadeståndsregler som bygger på internationella konventioner. Så är exempelvis fallet med åtskilliga transporträttsliga bestämmelser samt atomansvarighetslagen (1968:45) och lagen (1973:1198) om oljeskada till sjöss. Självfallet bör jämkningsregeln inte tillämpas i fall där detta skulle stå i strid med sådana överenskommelser.

I skadeståndslagen finns åtskilliga *andra särskilda regler om skälighetsbedömning* av skadestånd. Delvis tillvaratas de billighetsynpunkter som jämkningsregeln ger uttryck för redan av dessa särskilda bestämmelser, t. ex. reglerna i 2 kap. 2 och 3 §§ samt 4 kap. 1 § om barns, psykiskt sjukas och arbetstagares ansvar. När dessa regler blir tillämpliga, torde därför jämkningsregeln knappast få någon praktisk betydelse. I andra fall kan däremot den ansvarige tänkas ha intresse att åberopa flera bestämmelser om nedsättning av skadeståndet samtidigt. Så kan exempelvis vara fallet om han gör gällande såväl att skadeståndet skall jämkas på grund av den skadelidandes medvållande som att den allmänna jämkningsregeln bör tillämpas. Inget hindrar att skadeståndet i vissa fall sätts ned på båda dessa grunder. Som jag har nämnt i specialmotiveringen till 6 kap. 4 § bör domstolen därvid först pröva i vad mån nedsättning av skadeståndet påkallas av medvållanderegeln och sedan ställa frågan om en på detta sätt reducerad ersättning kan anses oskäligt betungande för den ansvarige. Den allmänna jämkningsregeln skal alltså tillämpas i sista hand för att hindra ett obilligt resultat.

6 §¹

(¹ Paragrafen svarar i propositionsförslaget mot 6 kap. 4 §).

Paragrafen anger vissa kategorier av personer som vid tillämpning av lagen skall likställas med arbetstagare. Bestämmelserna har i sak oförändrade förts över från nuvarande 5 kap. 8 §.

Övergångsbestämmelserna

De nya skadeståndsreglerna träder i kraft den 1 januari 1976. Som jag har sagt i den allmänna motiveringen (avsnittet 7.8) är de tillämpliga på skadefall som inträffar efter denna tidpunkt. Däremot skal äldre bestäm-